

Sosiaalityön koulutuksen näkymät suhteessa alan muutokseen ja koulutustarpeisiin

Anneli Pohjola

Kevätseminaari Kangasala 20.5.2013

Paineita

- Riittävä koulutuksen määrä – ikuinen kysymys?
- Aloituspaiikkojen lisääminen osana ykt-alaa
- Yhteiskunnallinen muutos ja koulutuksen sisällöt: yhä uusia osaamisalueita (väkivalta, maahanmuutto, päihteet, mielenterveys, uudet työmenetelmät, terveyden rajapinnat, viestintä jne.) – tutkinnon opintopistekatto
- Työelämäyhteistyö tiivistymisen vaateet / opetus ja tutkimus, vaikuttavuus, evidence based käytännöt
- Sote-yhteistyö / integraatio – uudet rakenteet ja myös sisällöt + erikoispalveluiden rakentuminen: erikoisosaamisen tarve kasvaa
- Sosiaaliala / sosiaalityö erityisvastuualueiden (erva) toiminnassa?
- Yliopistolliset rakenteet ervaan – opetus- ja tutkimuskeskusten laajentaminen alueellisiksi toimijoiksi
- Sosiaalialan tiedontuotanto – tutkimusvastuu – tutkimusohjelmat
- Tohtorikoulutuksen tarve kasvaa

Sosiaalialan vahvistaminen

- Sote-ala maan työvoimasta n. 16 %, kuntien budjeteista 1/5 – 2/3, sosiaaliala terveystä hieman laajempi: yli 8% - kasvavat edelleen jatkossa
- Tarve alan koulutustason nostamiseen, esim. Sotenna 2006: vain 1/3 sosiaalialan työntekijöistä alan tutkinto, suurin osa lähihoitajia (sote)
- Sosiaalityöntekijöitä n. 2% - ainoa ylempi yliopistotutkinto sosiaalialalla, tutkimusvastuu
- Sosiaalialan koulutus rakenne hyvä: lähihoitaja (sote), sosionomi, sosionomi(ylempiAMK), YTM/VTM sosiaalityö, ammatillinen lisenssiaatintutkinto, tohtoritutkinto
- Tarvitaan monenlaista osaamista tehtävärakenteessa
- Suuri tarve tutkimustiedon lisäämiseen
- Myös tutkivan työn merkitys kasvaa voimakkaasti
- Uudistuva lainsäädäntö: hyvinvointisuunnitelmat ja –kertomukset, rakenteellinen sosiaalityö, sosiaalinen raportointi, asiakassuunnitelmat, joiden edellytyksenä sosiaalinen diagnoosi jne

Muutosten pyörteissä

- Koulutuksen työelämäkiinnittyneisyys tiivistyy
- Yk-tieteellinen, menetelmä-, talous-, juridiikka- ja vaikuttavuus- ja tutkimusosaaminen korostuvat
- Opetuksen ja tutkimuksen tasapaino yliopistolaitoksessa
- Sosiaalityön paikka osana yhteiskuntatieteellistä koulutusta
- Yliopistojen paikka Kaste-ohjelman toteutuksessa?
- Sote-integraatio – sosiaalisen / sosiaalityön paikan rakentuminen, erikoisosaamisen turvaaminen
- Alueellisen vastuun nouseminen: osaaminen, tiedontuotanto
- Lainsäädäntöuudistukset: ikälaki, sosiaalihuoltolaki, sote-järjestämislaki, erityislait, ammatinharjoittamislaki
- Koulutuksen ja tutkimuksen evo-rahoituksen tarkistus hallitusohjelman mukaisesti, selvityshenkilö sosiaalialalla
- Opetus- ja tutkimuskeskusten vakiinnuttaminen
- Sosiaalialan osaamiskeskusten muutos sote-uudistuksessa: suhde oskeihin

Peruskoulutus

- Riittävät pysyvät aloituspaikat
- Koulutuksen riittävä laajuus (330 op)
- Vahva tieteellis-ammattillinen perusta
- Tutkimusperustainen käytännön opetus
- Praktiikkaopettajat ammattillisten taitojen ja menetelmien opetukseen
- Käytännön opetuksen evo-rahoitus
- Eriytyvää osaamista jo peruskoulutuksessa, professuurien painoalat, sosiaalityön eri osaamisalueet näkyviksi ("tiedekuntarakenne")
- Uudet osaamisalueet opseissa – uudistuva käsitys sosiaalityöstä
- Opetus- ja tutkimuskeskusten vakinaistaminen työelämänyhteistyön kokoavina rakenteina – käytännön opetus, eri oppinäytetyöt
- Valtakunnallisen yhteistyön täysimääräinen hyödyntäminen (verkko-opetus, opettajavaihto, oppimateriaalit, yhteisiä ops-osioita)
- Entä "sosiaalityön school-rakenne" yliopistoissa? (vrt. psykologia, opettajakoulutus, pappiskoulutus, lääkärikoulutus omissa rakenteissaan)

Ammatillinen lisensiaatinkoulutus

- Tieteellis-ammattillisen laaja-alaisen ja samalla syvenevän osaamisen tarve kasvaa
- Sosiaalialan kehittäminen terveyden rinnalle, sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen
- Erityispalveluiden rakentuminen alalle ja sosiaalityön porrastuminen
- Vastuukuntien ja erva-tasoisten palveluiden koordinaatio ja kehittäminen
- Sosiaalityöllä alan merkittävä kehittämisvastuu
- Evidence-based käytäntöjen kehittäminen palveluprosessien tutkimuksen avulla, lis-tutkimukset
- Kehittäjä-tutkijan ja tutkijan määräaikaisia, vaihtuva-alaisia paikkoja vastuukuntiin, oskeihin ja ervaan
- Lisensiaatintutkimusten ohjelmallinen ohjaus ja tutkimuskatsausten kokoaminen
- Moduloituva rakenne siten, että koulutuksesta mahdollista irrottaa osia rajatumpiin erikoistaviin kokonaisuuksiin (esim. lanu: lastensuojelu, perheneuvolatyö) + mahdollisuus jatkaa tutkintoon
- Vastuuprofessorien kokoaikaisuus siten, että koulutuksen ohella vastuu käytäntöjä palvelevasta tutkimuksesta sopimukseen perustuen (evo-tutk.)
- Evo-rahoitus koulutuksen turvaamiseksi

Tohtorikoulutus

- Alan tohtorikoulutuksen tarve kasvaa (palvelurakenteen kehittäminen, osket, yo ja amk-opettajat, tutkijatarpeen lisääntyminen)
- Tohtorikoulutus siirtyy yliopistojen vastuulle
- Valtakunnallisen sosiaalityön ja sosiaalipalveluiden tohtorikoulutusyhteistyön jatkaminen Sosnetin verkostoyhteistyönä, yliopistojen sitoutuminen
- Sosiaalityön tutkimussisältöihin, teoriaperustaan, alan metodisiin kysymyksiin liittyvä yhteinen opetus ja kansainvälinen yhteistyö
- Väitöskirjat merkittäviä alan tutkimuksen kannalta
- Tutkijan määräaikaista, vaihtuva-alaisia paikkoja vastuukuntiin, oskeihin, ervaan
- Tutkimusteemojen ohjaus alan kehittämisen kannalta
- Tutkimusohjelmat – valtakunnallinen sosiaalialan tutkimusohjelma (Sosnet), alueelliset tutkimusohjelmat (yliopistojen opetus- ja tutkimuskeskukset)
- Sosiaalialan tutkimusevo osaltaan mahdollisuuksien tuottajana

Koulutuksen lisäksi TUTKIMUS

- Yliopisto-opetus perustuu tutkimukseen
- Tutkimusperustaisuus läpileikkaavana kaikessa koulutuksessa
- Tutkimusohjelmat ja alueelliset tutkimusohjelmat (vrt. terveydenhuoltolaki) – alan tutkimusperustainen kehittäminen
- Tutkimuksen evo-rahoitus myös sosiaalialalle
- **Sosiaalityön koulutuksen yliopistollisuus tulevissa sote-rakenteissa** – miten sosiaalityön yliopistoyksiköt ottavat roolinsa erva-alueiden toiminnassa
 - = kohtalonkysymys
- Opetus- ja tutkimuskeskuksista yhteistyön solmukohtia ervatasolla: yliopiston sosiaalityö & erva & oske
- Tarkoittaa toiminnan laajenemista yksittäisistä kunnista myös aluetasolle
- ”Oys-ervan rinnalle Lay-erva” erään kuntayhtymän johtajan sanoin ilmaistuna

Koulutuksen näkymät

- Näkymät meneillään olevassa muutoksessa ovat huikeita
- ”Muutos on mahdollisuus” tai paremminkin mahdollisuuksia täynnä alan kehittämiseksi
- Kysymys on siitä, miten alana onnistumme viemään asiamme eteenpäin
- Kaikessa ei tarvitse odottaa ulkopuolelta päätöksiä, vaan voimme alkaa tehdä itse
- Onko meillä yhteinen tahtotila?
- Puhallammeko yhteiseen hiileen?
- Mistä löydät sä ystävän... eli keiden kanssa liittoudumme – onnistumme, jos liittoudumme keskenämme!

Tarvitaan visioita ja tahtoa

- Toivon esityksiä kehiin, miten rakennamme yhteiset visiointi- ja toimintatalkoot